№ 45 (241) Ausgabe A.

HOMAN

Cena s pieresyłkaj i dastaŭkaj da chaty.
na 1 hod—4 m. 80 fen. na ½ hodu—2 m. 40 fen., na 3 miesiacy — 1 m. 20 f., na 1 mies.—40 f.

Biełaruskaja Wilenskaja časopiś
wychodzić dwa razy u tydzień: u aŭtorki i piatnicy.
Adres redakcii: Wilnia, Wilenskaja 33.
Adres adminisracii i ekspedycii: M. Stefanskaja 23.

CENA ABWIESTAK.
na 4-aj staranie za radok drobnymi literam — 25 fen.; drobnyje abwiestki pa 5 fen. za słowa. Abwiestki ab śmierci — 60 fen. za liniejku drobn. drukam.

№ 45 (241) Hod III. Wilnia. 4 červienia 1918 h. Cena 5 fen. (3 kap.)

Telegramy.

3 červienia.

3.VI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawrskah. Čas ad času pačynajecca artyleryjskaja bitwa. Niepryjacielskije ataki na zachod ad Bajol i na poŭnač ad Lis adbity.

Front niamieckaha Naślednika. Na miesce raźbitych našymi atakami francuskich i anhlickich korpusoŭ i na pomač paśpiešna pryzwanym susiednim armijam i mieŭšych wialikije straty dywizijam, pasłany na pole bitwy i ŭwajšli ŭ boj nowyje francuskije časci z dalokich addziełaŭ frontaŭ.

Na poŭnač ad En jany prabawali, ale biez ŭdačy ŭdzieržać swaje pazycii. My raźbili ich u srohich akopnych bitwach i adkinuli nazad na Mulen-su-Tuwan—Senchrystow—Wengr. Na poŭnač ad Suasson my ŭziali Šaden. U atacy my pierajšli praz dalinu Sawjer i dajšli ŭschodniaha ŭźleśsia lasoŭ Willej-Kotri. Na paŭdnia ad Ur niepryjaciel wioŭ wostryje kontrataki, katoryje krywawa adkinuty. My padyjšli praz Kur-Šan i Montri i ŭziali wyšyni na zachod Šato Tjeri. Na Marnie i miž Marnaj i Rens pałažeńnie biez pieramien. My abstreliwali latunami čyhunki, u katorych padwozili wojski na pole bitwy. My źbili 31 aeroplan.

BERLIN (W.T.B). Dokazam poŭnaha pierapudu, wyzwanaha ŭ francuzaŭ našym nastupleńniem, służać wializarnyje składy, pakinutyje całymi ŭciekajučymi worahami. Kali dziŭna zdajecca, što na aerodromach pakinuto mnoha zusim cełych samalotaŭ, dyk asabliwa niezrazumieło toje, što ŭciekaŭšyje francuzy nie paśpieli zništožyć wializarnyje składy zapasaŭ.

BERN. Francuski deputat—socyalist Degiz padaŭ nowy zapros ab raźwićci palityčnych i wajennych spraŭ ad 20 marca. Klemanso abiecaŭsia dać u aŭtorak karotkaje apisańnie pałažeńnia. Klemanso zajawiŭ, što jon ciapier zaniat i cieraz niekalki minut pawinien jechać na front. Pramoŭcy kazali, što bytnaść Klemanso na fronci ničoha nie pamože i što šmat ważniej, kab jon astaŭsia ŭ Paryžy i jawiŭsia ŭ parlament. Socyalisty, aburenyje apošnimi areštami kiraŭnikoŭ rabotnikaŭ i prafesyonalnych sajuzaŭ, maniacca na zasiedańni ŭ aŭtorak ćwiorda pratestawać proci palityki Klemanso ŭ adnosinach da narodnaha predstaŭnictwa.

BERLIN (W.T.B.). Paśla zaniaćcia nami paŭnočnaje časci Šato — Tjery i Wernej front na Marnie dajšoŭ u bolš za 20 kilometraŭ ušyrki. Wuzki klin ablarnuŭsia ŭ šyrokuju frantowuju bazu.

LONDON. Hramadzianstwa wielmi ŭstrywoženo zdareńniami na zachodnim froncie. Hazety padčyrkiwajuć dobraje pałažeńnie niemcaŭ, katoryje majuć swabodu dzieińniaŭ i mohuć napadać u jakim chočuć kirunku, wiadučy nastupleńnie na porty kanała Lamanš, abo na Amjen, abo na Paryž. Lord Sesil mieŭ na prawincii mowu, u katoraj pakazaŭ na wielmi surjoznaje pałažeńnie. s 1914 hodu pałažeńnie nikoli nie było bolej niebaspiečnym. Adnak jon spadziajecca na adwahu sałdatoŭ.

ŽENIEWA. Hazety nakazywajuć, što ŭ času padarožy na front s samachodam, u jakim jechaŭ Klemanso i minister Tawr, zdaryłosia nieščaście. Abodwa ciažka ranieny; patrebna operacyja.

BERN (B.T.A.)). Pastajanny kamitet sinn-fejneraŭ pasłaŭ u anhlickije hazety hetki pratest:

„My ćwiorda pratestujem proci gwałtaŭ nad areštawanymi ŭ tym tydni našymi tawaryšami, ab katorych swajakom ich nie każuć, dzie jany znachodziacca. My źwiertajem uwahu ŭradaŭ Eŭropy i Ameryki na toje, što irlandcy praśledujucca tak - zwanymi „wajakami za wolu małych narodaŭ".

BERLIN (W.T.B.). 30 maja, idučy na pieradzi swaich pabiednych wojsk nieŭdaločku ad Marny, zabit prync Buchaŭ, načalnik adnej dywizii, kataraja ad 27 da 30 maja ŭ biezupynnych bitwach u dzień i ŭ načy prajšła 60 kilom., zdabyła 12 batarej s 60 harmatami i ŭziała da 3.600 pałonnych.

BAZEŁ. „Times" nakazywaje s Torrento:

U Halifaksie uźniaŭsia bunt, kali była zrobiena sproba areštawać dwoch sałdatoŭ i matrosaŭ. Taŭpa prabawała padpalić ratuš namočenaj u gazu sałomaj i pierarezała pażarnickije truby. Adnak, pażar udałosia zatušyć.

KONSTANTYNOPOL. 2.VI. U poŭnačy pazaŭčora ŭ Stambule ŭźniaŭsia wializarny pażar, zatušeny tolki ŭčora. S pryčyny ciesnaty ŭ dreŭlanych kwartałach zhareło mnoha mahametanskich damoŭ. U tušeńni pažaru prynimali ŭčaście aŭstryjackije i niamieckije wojski. Wajenny minister sam kirawaŭ tušeńniem.

BERN. Poŭoficyozna apawieščajecca, što francuski ŭrad ćwiorda zabadaŭ palicyi biezmiłaserna kanać usich, chto budzie šyryć wiestki ab wajennych zdareńniach, wyzywajučy paniku.

ŽENIEWA. Ŭ paryskim pradmieści S.-Deni ŭ 5-hadzinnym pažary zhareła da tła fabryka wajennych materjałaŭ.

Redakcija „Homana" prosić usie piśmy, rukapisy da druku, karespandencii, hazety i t. p. pasyłać joj **T O L K I** pa adresu: **Wilenskaja wul. 33, kw. 1.**

Niezaležnaja Biełaruś.

Ukraina i Biełaruś.

Jak čytajem u № 144 niamieckaje hazety „Vorwärts", P.T.A. apawieščaje, što ŭ źwiazku z rasiejska-ŭkrainskimi mirnymi pierehaworami ŭkrainskaje ministerstwa razhledało pytańnie ab adnosinach miž Ukrainaj i Biełaruśsiu. Ukrainski ŭrad budzie padzieržywać pryncyp samaaznačeńnia nacyanalnaściej i z hetaj pryčyny pojdzie nasustreč utwareńniu etnohrafičnaj, zdolnaj da žyćcia Biełaruskaj dzieržawy. Adnak, s pryčyny taho, što biełaruski ŭrad jašče akančacielna nie ŭstanoŭlen, a Biełaruskaje hasudarstwa znachodzicca jašče ŭ stanie twareńnia, — z im pry mirnych pierehaworach z Rasiejej budzie ciažka ličycca oficyalna. Usiož-taki ŭkrainski ŭrad na mirnych pierehaworach budzie baranić žyćciowyje interesy Biełarusi.

Biełaruskaja delehacija na Ukrainie.

KIJEŬ (W.T.B.). 1.VI. Biełaruskaja delehacija była ŭ ministra zahraničnych spraŭ u sprawie ŭstanaŭleńnia biełaruskaha-ŭkrainskich hranic i ŭčaścia biełarusaŭ u mirnych pierehaworaŭ z Rasiejej. Delehacija padała notu ab apawieščeńni niezaležnaści, prosiačy kab sawieckaja respublika pryznała jaje, dy kab byli pačaty pierehawory ab hranicach i tarhowych znosinach.

Ab nowych dzieržawach na Uschodzi

WIENA. Kongres ekonomičnych sajuzaŭ pryniaŭ rezaluciju, ŭ katoraj miž inšym haworycca:

«Raźwićcie tworenych na Ŭschodzi Eŭropy dzieržaŭ u krepkije palityčnyje adzinki karysna dzieła eŭropejskaha mira i centralnych dzieržaŭ".

Rospusk polskich wojsk u Biełarusi.

U tym numery my ŭžo padali wiestku ab rospusku polskaha okupacyjnaha korpusa hienerała Dowbor-Muśnickaha, zaniaŭšaha wialiki kusok ziamli Biełaruskaj u miežach Babrujsk-Mahiloŭ-Žłobin. Ab tym, jak pastupało polskaje wojska z biełaruskim narodam, my dawali ad času da času karocieńkije wiestki. Ale najbolš jarki abraz polskaje haspadarki ŭ Biełarusi daje memoryał tawaryša staršyni prezydyuma Babrujskaj Pawietowaj Biełaruskaj Rady, Antona Aŭsianika, prysłany Biełaruskaj Radzie ŭ Wilni 11 krasawika 1918 hodu.

My pieredrukoŭwajem hety cikaŭny dakument, katory maje biazsporna histaryčnaje značeńnie.

Wilenskaj Biełaruskaj Radzie.

Paśla karotkaha panawańnia ŭ Babrujskim pawiecie bolšewickich „dziejačoŭ», s pačatku lutaha 1918 hodu, pačali paradkawacca pałki — 1 korpus hienerała Dowbora-Muśnickaha.

Prychod legionieraŭ na žycharaŭ Babrujska spačatku zrobiŭ roznaje ŭražeńnie: adny, dumajučy, što s prychodam palakoŭ nastanie spakoj i paradak u mieście, ciešylisia i serdečna witali «wajakaŭ»; druhije, bolš razumiejučyje, nie na žart spałochalisia widziučy ŭ ich worahaŭ.

Na sielan prychod legionieraŭ zrobiŭ samaje ciažkoje ŭražeńnie; hetaje ŭražeńnie štučna padtrymliwałosia bolšewikami, katoryje, pašyrajučy dziesiatki tysiačaŭ praklamacyj, kazali, što waročajecca iznoŭ panščyna.

Pačałasia arhanizacyja «čyrwonaj hwardzii» i sielan gwałtam hnali ŭ hetu „hwardziju». Pačalisia «batalii».

Spačatku na hetyje «batalii» hiadzieli, jak na dziacinnuju zabawu, — ale paśla, jak dawiedalisia, što nie žart pačałasia bojnia i što jość šmat zabitych, sum aharnuŭ ludziej.

Miesta akazałosia adrezanym i žychary pačuli siabie, jak u miašku. Šyrylisia ssmyje baječnyje čutki: to francuzy iduć na pomač bolšewikom, to palakoŭ prysłali sami-ž bolšewiki— i t. d., i t. d. Počta, telehraf pierestali funkcyanawać. Hazet nijakich. Usie ždali «swaich». A chto hetyje „swaje» — nichto dobra nia wiedaŭ. Žychary bajaźliwa pierehawarywalisia, šaptalisia, a na Rahačoŭskim, Asipawickim i inšych «frontach" zapraŭdy išła wajna.

Amal što nia s pieršych dzion swajho prychodu legioniery abjawili miesta Babrujsk na asadnym pałažeńni i dzieła hetaha byŭ dadzien prykaz kab addali arużže, paśla 8 hadzin wiečara nichto na wulicu nie wychodziŭ i inš.

Usich bolš-mienš wiadomych palityčnych dziejačoŭ areštawali, winawaciučy ich usich naahuł u bolšewiźmie.

Pa wulicach razježdžali aŭtomobili z arużnymi legionierami i strelby me-

cili, kab nawiaści paniku, ŭ mirnych žycharoŭ.

Prystupili da «rekwizycyj». Siarod biełaha dnia zabirali ŭ žycharoŭ praduktu, prawijant. Pa načochu formach legionieraŭ rabiłasia «rekwizycyja» hrošy, zołata i inšych darahich rečaŭ u pamieškańniach žycharoŭ i pa kramach. Pa pratakołam Spaŭniajučaha Kamitetu Miastowaj Dumy možna było bačyć, što načnyje „rekwizycyi“ pawialičywajucca i što ličba ich za šešósiem račej dajšła wyšej za sotniu.

Pačałasia wakchanalija areštaŭ. Areštowywali pa danosach. Ab tym, u jakoj abstanoŭcy trymajucca areštawanyje, ja dawiedaŭsia dobra sam; mianie areštawali na słužbie, a 10 hadz. naranicy. Pierawiozšy s krepaści ad «plac-kamendanta», pasadzili na «aficerskuju» haŭptwachtu.

Hetaja «aficerskaja“ haŭptwachta nia hledziučy na jaje nazwańnie, ničym nia roźniłasia ad samaj zwyčajnaj, časoŭ Ramanawych, kłapoŭki.

Zasadzili mianie ŭ «adzinočku“. Malenkaje wakonce, łožak biez siańnika, šmat brudu na padłozie, para wybitych šybin, praz katoryje ŭliwalisia ŭ „adzinočku“ strui łutawaha pawietra, — woś abstanoŭka.

Ličučy, što wyjšła jakajaś abmyłka z maim areštam, ja ciarpliwa čakaŭ, što chutka niedarazumieńnie wyjaśnicca.

U pieršuju noč u maju kamieru ŭpchnuli staryka-sielanina s-pad Asipawič, jaho winawacili ŭ bolšewiźmie. A hadzinie 2 u načy pačalisia nialudzkije kryki: heta, jak ja paśla dawiedaŭsia, išła ŭ adnej s kamier ekzekucyja.

Pieršy dzień jady ja nie atrymaŭ.

U adchodžym miescy poŭna padłoha krywi i brudaŭ i hetaja kroŭ nawodziła na ŭsich areštawanych žudasnyje dumki. Majmu tawaryšu pa niešćaściu praz wakonce legioniery, prasunuŭšy šapku rasiejskaha sałdata, skazali: „Woś, mužyk cham, tabie šapka. Jak budzieš išci na šybianicu, dyk nadzienieš: piaknie wyhladać budzieš. Pierad śmierciu my ciabie paholim, bo nam duža nie padabajecca twaja chamskaja barada“.

Polski pałkoŭnik, abchodziačy kamiery i haworučy z „areštantami“, nie skupiŭsia na rasiejskije „trochetažnyje“... Pry hutarcy z im ja pratestawaŭ proci majho areštu, kažučy, što ja—wiadomy ŭ Babrujsku biełarus, ničoha supolnaha nie majučyj z bolšewikami,—pratestawaŭ hetak sama i proci panujučych u wastrozie paradkaŭ.

U adkaz na toje, što ja—wiadomy biełarus, mnie było adkazano, što ŭsie biełaruskije dziejačy—bolšewiki, i z imi pałaki pastupiać surowa.

Pradzieržaŭšy mianie ŭ wastrozie dźwie pary — wypuścili, skazaŭ, što wyjšła abmyłka: šukali pryhaworenaha pałakami da śmierci jakohaś Owsiańnikowa, a ja akazaŭsia Aŭsianikam.

Paśla majho areštu byŭ na druhi dzień pasadženy ŭ wastroh siabruk našaje Rady Cit Sałanowič— wiadomy u Babrujskim pawiecie, jak ščyry biełaruski dziejač. Jaho winawacili ŭ arhanizacyi čyrwonaj armii.

Atrymaŭšy z Miensku „Ustaŭnuju Hramatu“, wydanuju 9 sakawika sioł. h., prezydyum našaje Rady pastanawiŭ, nadrukawaŭšy 5 tysiačaŭ ekzemlaraŭ, šyryć hramatu siarod sielan. Dzieła pašyreńnia było daručeno siabru Rady—Jakubu Čarnawu. Jakub Čarnoŭ, razdajučy Hramatu ŭ ziemstwie sielanam, byŭ areštawany. Hrazili jamu rastrełam. Pradzieržali 5 dzion.

U miastečku Paryčach Babrujskaha pawietu—pjanyje polskije aficery chacieli zhwałtawać wučanic duchoŭnaje škoły. Pryjšoŭšych starych papa i rabina, katoryje s ślaźmi prasili nie čapać dziaŭčatak, zastawili skakać i połzać na kaleniach. Na hetaje samaje miastečka była nałožena kontrybucyja ŭ 40 tysiačaŭ rubloŭ.

Byŭ addany prykaz praz hen. Dowbor-Mušnickaha, u katorym kažecca, što kontrybucyi majuć prawa nakładać na wioski i miastečki načalniki atradaŭ. Ličba kontrybucyj zaležyć ad „pahladu hetych načalnikaŭ“.

Tysiačy prypadkaŭ rastrełaŭ ni ŭ čym nie winawatych sielan. Tysiačy rekwizycyjaŭ, katoryje zrabili toje, što ciapier sotni wiosak nie majuć ni funta zierniat, katorymi možna było-b, powodle prykaza ŭ apošnije časy, zasiejać pole.

Sotniami našyje sielanie biełarusy pad achranaj štychoŭ za sotniu wiorst wiazuć pałakom apošni swoj skarb: siena, sałomu, sała i inš. Za ŭsio heta najbolej nia tolki nie płaciuć, ale nie wydajuć nawat nijakich kwitkoŭ.

Ziemstwa i našaja Rada prasili pałakoŭ, kab rabiłasia imi planamiernaja rekwizycyja i kab u kamisii ab rekwizycyjach byli našy pradstaŭniki,— z apošnim jany nie zhadzilisia.

Cywilnaje ŭpraŭleńnie, funkcyonujučy pad kiraŭnictwam wiadomaha Mienskaha adwakata Paremskaha, addało zahad ab adkryćci polskich pačatkowych škoł pa wioskach i miastečkach. U henych škołach majuć wučyć dziaciej biełarusaŭ—katalikoŭ.

Kaznačejstwa, počta i inšyje pierajšli ŭ ruki pałakoŭ i byŭšyje słužačyje zamienieny pałakami.

Čaść lasoŭ, jak dawiedałasia našaja Rada, pałaki maniacca pradawać i hrošy brać sabie.

Čaść padatkaŭ, jak projektuje „Cywilnaje ŭpraŭleńnie“, pawinna pierajści da pałakoŭ.

Paśla zahadu, kab sielanie paddawali panom usio zabranaje, niekatoryje s panoŭ-pałakoŭ zastaŭlali sielan darma pracawać u ich dwaroch.

U apošnich časoch źjawilisia polskije „rycarskije“ atrady. Hetyje atrady robiuć ekzekucyi pa wioskach. Ekzekucyi narabili toje, što našyje biełarusy sielanie tysiačami ŭciekajuć u huberni, zaniatyje bolšewikami.

Woś tysiačnaja dola taho, što robicca ŭ pawietach, zaniatych pałakami.

Našaja Rada, znachodziučysia pad stracham areštu, starajecca jak maha pamahčy našamu sielanstwu, ale my nia možem, dzieła strašnaha teroru z boku pałakoŭ, naahuł ničym pamahčy: u nas źwiazany ruki. Patrebna pomač. Treba ratawać našych bratoŭ biełarusaŭ.

U hetym našaja, da was braty, prośba.

Siabruk Babrujskaje Rady, siabruk Rady B. N. R. *Anton Aŭsianik.*

Krasawika, 11 dnia 1918 h.
Miensk-Biełaruski.

Pierad raźwiazkaj polskaje sprawy.

Chacia nacyanalny šowinizm zwyčajna nazywajuć ślapym, adnak, tyje, chto ŭ našym kraju padbiwaŭ tak-zwanych «pałakoŭ» na šalonuju, dzikuju baraćbu z usimi prajawami biełaruščyny bačyli wielmi dobra metu, dzieła katoraj zanimalisia siaŭboj nacyanalnaj nienawiści pamiž synami adnej ziamli, adny s katorych adrakłisia rodnaje matki, a druhije šanujuć i lubiać usiej dušoj swajo rodnaje, biełaruskaje. Apałačywańnie biełarusaŭ, ckawańnie biełaruskimi renehatami i adstupnikami narodu Biełaruskaha, žadańnie prydać našaj Baćkaŭščynie «polski charakter»—usio heta była tolki častka šyrokaj palityčnaj prahramy, jakaja kirawałasia da prylučeńnia Biełarusi da Polščy. I kali može być hutarka ab ślepacie kiraŭnikoŭ polskaj nacyanalistyčnaj palityki ŭ našym kraju, dyk jana była chiba ŭ dzikoj, ni na čym nie abapiortaj wiery, bytcym Niamieččyna i Aŭstryja bjucca dzieła taho, kab zrabić pałakom padarunak u Biełaruskich ziemlach!..

Choć inačej, jak šalonaj, henaje dumki nazwać nielha, adnak, jana stanowić usiu «palityčnuju mudraść» pałakoŭ u našym kraju. I pakul jana nia ŭstupić miejsca jakoj-kolečy nowaj, bolš razumnaj palityčnaj idei, datul pałaki ŭ Biełarusi buduć niepryminymymi worahami biełarusaŭ i ich žadańnia zdabyć niezaležny byt.

Prypiminajučy pad uwahu ŭsio heta, my nia možem prajści moŭčki mima wiestki, jakuju padaje polskaja hazeta „Katolik“ u № 64 z 28 maja. Akazywajecca, što try tydni tamu nazad polski ŭrad padaŭ da wiedama Niamieččyny i Aŭstryi, što jon ličyć kaniečna patrebnym dzieła palityčnaha, terytoryalnaha i ekonomičnaha zabaspiečeńnia budučyny Polščy. Na swaju zajawu polski ŭrad atrymaŭ adkaz, što okupacyjnyje dzieržawy ŭ najbližejšym časie prystupiać da raźwiazki polskaje sprawy.

Nielha sumlewacca, što ŭ čyśle polskich damahańniaŭ było i staroje damahańnie, kab da Polskaha karaleŭstwa była prylučena kali nie ŭsia Biełaruś, dyk prynamsi Biełastoččyna i Hrodzienščyna. Čym pałaki zasłužyli na toje, kab Niamieččyna dzieła karyści Polščy zhadziłasia ŭčynić najciažejšuju kryŭdu biełarusam, razrywajučy naš žywy nacyanalny arhanizm na niekalki kuskoŭ, — my nia wiedajem, dyj chiba nia wiedajuć i sami pałaki. I my ni na adzin moment nia možem pawieryć, kab dzieržawy, katoryje zajaŭlajuć, što jany wajujuć dzieła wyzwaleńnia paniawolenych dahetul nacij, wydali čaść Biełaruskaha narodu na zniščažeńnie pałakami.

Naadwarot: my wierym, što wola ŭsiaho Biełaruskaha narodu być niezaležnym hasudarstwam na swajej rodnaj ziamli budzie ŭšanawana, jak śled, a ćwiordy i stanaŭki adkaz centralnych dzieržaŭ na polskije zachwatnyje damahańni raźwieje, jak dym, sny pałakoŭ ab panawańni nad našym krajem. A tady ciomnyje, bałamučenyje

---

Francišk Olechnowič.

Na Antokali

pjesa ŭ 3 aktach sa śpiewami i tancami.

(Hladzi «Homan» № 44).

Juziuk.

Dy nie! Ja na pana Ihnata.

Zośka (zdziwiŭšysia).

Pana Ihnata?

Juziuk.

Razam pjuć! Kazaŭ Anufry, što razam pjuć.

Zośka.

Nia može być! Ach, hetaja praklataja harełka!... Chiba čort jaje wydumaŭ.

Juziuk.

A niaŭžož!

Zośka.

A ty pjanicaj nia budzieš, — jak my ŭžo šlub woźmiem?

Juziuk.

Chaj mianie Boh ściaražeł—Nikoli!

(piaje):

Ach, darahaja maja dziaŭčyna,
Ja dla ciabie na ŭsio hatoŭ,
Ja za ciabie by ich ŭ damawinu,
Ja by z achwotaj praliŭby kroŭ.
Ach, što ja daŭ by, kab ty lubiła
Mianie tak sama, jak ja ciabie,
U ahoń by skoknuŭ, Zosieńka miła,
Jak za žadała b ty ad mianie!

Zośka.

Juziuk moj miły, ja nie žadaju,
Kaby ŭ ahoń ty lacieŭ, durny;
Woś adnu tolki ja prośbu maju,
Kab takim sumnym nia byŭ by ty.

Pakul žywiecca, dyk budziem žyci,
Našto ab sumnych dumać rečach;
Treba zaŭsiody wiasiołym byci,
A ty ŭsio sumny, až biare strach.

Razam.

Žyćcio ludzkaje jak taja rečka.
Što ŭsie napierad z šumam lacić,
Jak nam sudžona, dyk tak Zosiečka, (Juziuk moj miły)
Pa woli Boha tak budziem žyć.

Zjawa 8.

Tyje-ž, Michalina, Wincent i Ihnat

Michalina.

Ach ty pjanica! padła! Maješ ty sumleńnie apošnije hrošy prapiwać! Nie pamiataješ ab dzieciach, ab žoncy!...

Wincent (pjany).

Pamiataju ab žoncy, ab dziciach... ab usich pamiataju... Woś maješ!... (daje jej pačok z cukierkami).

Michalina

(pieredrażniwajučy jaho).

Ab usich pamiataju!... Ach ty pjanaja morda! Pamiataješ tolki, kab napicca, stary čort! I nie zdawoleny!...

Wincent.

Wiedama, što zdawoleny... A čaho-ž mnie sumawać, kali...

Ihnat (da Wincentaha).

Cssst!...

Wincent (da Ihnata).

Dobry ty chłapiec, pacałuj mianie! (całuje Ihnata; da Michaliny): A ty, Michcia, druhi raz tak nie kanpramituj mianie... Ulacieła da restaranu, jak bomba, i pačała pry ludziach swaje: e...e...e (draźnić) Heta ž nie wypadaje! (Da Ihnata): Praŭda?

Michalina.

Druhi raz lapiej zrablu! Pabačyš! Z wienikam pajdu i wienikam paświenču ciabie pry ludziach, woś jak! Kab usie wiedali, jak z takim hyclem treba abchodzicca... (Da Zośki): Zośka! dawaj abied! Čaho staiš, raźziawiŭšysia! Nie bačyła nikoli bački pjanoha, ci što?!

Zośka

(idzie na lewa; chutka waročajecca z nastolnikam i talerkami).

Wincent.

Nie, Michcia, ty hetaha nie zrobiš, bo ty dobraja kabieta,—ja wiedaju... (choče jaje abniać).

Michalina

(adpichajučy jaho ad siabie)

Woń! Śmiardzić, jak browar, i lezie jašče caławacca.

Wincent.

...Nia zrobiš, bo ja haława ŭ chaci... A ci ty wiedaješ, što ŭ haławie hataj haławy jośclelka?...

Michalina.

A wiedaju! Kali ćwiarozy — to pustaja, a kali pjany — to harełka dy piwa...

tutejšyje kataliki, pierachryščenyje ŭ „palakoŭ“, zrazumiejuć dziela jakoj pustoj i niahodnaj sprawy jany barolisia sa swaimi rodnymi bratami, i, pačuŭšy ŭsio strašenstwa raboty roznych prybłud, pačujuć siabie iznoŭ synami. Matki-Biełarusi, jakoj mnoha błahoha robili praz doŭhije hady.

J. Mieleška

Wola i praświeta.

Cyfry, statystyka heta najbolš krasamoŭny materyał pry dośledach roznych pytańniaŭ hramadzkaha žyćcia. Asabliwa mnoha haworać nam statystyčnyje dannyje ab praświeci ŭ našym kraju ŭ časoch rasiejskaha panawańnia.

Dziela wyjaśnieńnia, jak pastaŭlena była sprawa narodnaje praświety ŭ Wilenskaj huberni, my skarystajem z rasiejskich uradowych materjałaŭ („Памятная книжка Виленской губ.“ 1910 г.).

Za 11 hadoŭ (ad 1898 da 1909) čysło chryścijanskich škoł z 260 uzrasło da 499, značyć, pawialičyłosia na 239, a čysło dziaciej u ich— z 23,426 da 40.160, značyć, pawialičyłosia na 16.734. Za toj že samy čas čysło žydoŭskich škoł pamienšyłosia na 328 (s 657 da 329), a čysło wučniaŭ u ich — na 4636.

Čysło carkoŭna-prychodzkich škoł i škoł hramaty ŭ 1898 h. było 708 s 13.628 wučniami, a ŭ 1908— 701 z 21.212 wučniami.

«S pryčyny taho, što za tyje-ž 11 hadoŭ nasialeńnie Wilenskaj huberni ŭzrasło na 250,515 duš, naturalna, što niekatoraje pawialičeńnie čysła škoł nie adpawiedaje hetkamu šybkamu ŭzrostu čysła žycharaŭ i nie mahło palahčyć dostupa ŭ škoły, daŭno pierapoŭnienyje wučniami“, —čytajem my ŭ uradowaj sprawazdačy.

Lohka zrazumieć, što narod nia moh zdawoliwacca „kazionnaj“ nawukaj. Ale ŭ časie panawańnia rasiejskaha samadzieržawija prywatnaja nawuka była zabaroniena, i ludzi wučylisia hramaty ciškom, ukrywajučysia, jak bytcym rabili niejkaje strašennaje lichadziejstwa... Zatoje, kali ŭ Rasiei pieršy raz «pawiejało wiasnoju», kali s pačatkam japonskaje wajny ŭcisk narodu krychu palahčeŭ, ruch da praświety zrazu pačaŭ šybka raźwiwacca, dachodziačy najwyšejšaje stupieni ŭ rewolucyjnym 1905 hodzi i zrazu padajučy s pačatkam reakcii. Woś, cyfry, pakazywajučyje pracentnaje čysło hramatnych rekrutaŭ (u tym liku ŭmiejučych tolki čytać i pisać abo tolki čytać), pryniatych u armiju Wilenskim huberskim prysuctwam z usich pawietaŭ wilenskaj huberni:

ŭ 1899	hadu	—	37,3%
„ 1900	„	—	41.0 „
„ 1901	„	—	37,5 „
„ 1902	„	—	50,9 „
„ 1903	„	—	43,5 „
„ 1904	„	—	50,6 „
„ **1905**	„	—	**74,0** „
„ 1906	„	—	52,9 „
„ 1907	„	—	51,3 „

Asabliwa cikawa pastawić pobač pracenty hramatnych rekrutaŭ pawodłuh pawietaŭ za try hady: 1904, 1905 i 1906. Hetak było hramatnych rekrutaŭ (u pracentach):

	1904 h.	1905 h.	1906 h.
u Wilni . .	65,2	89,5	61,7
„ Wilensk. p.	15,6	63,2	40,1
„ Wialejsk. „	51,9	78,5	63,8
„ Dzisn. „	54,9	68,0	58,7
„ Lidzk. „	54,3	69,0	49,3
„ Ašmian. „	51,1	78,8	54,2
„ Świenc. „	55,8	79,5	48,3
„ Trock. „	28,3	69,9	36,8

Cyfry hetyje, świedčučy, wielmi wostra proci praświetnaj palityki rasiejskaha ŭradu, dajuć nam jarki dokaz, što narod naš choče nawuki, što jon zdabywaŭ jaje ŭ wialikaj miery samatuham i što pry woli, pry niezaležnym bycie naš kraj šybka pojdzie ŭpierod pa darozi praświety i kulturnaha raźwićcia.

H. B.

U Wilni i wakolicach.

× **Našy straty.** Z mienščyny dachodziać sumnyje wiestki: z biełaruskaj literaturnaj siamji wybyli jašče dźwie čynnyje siły.

Hetak, nidaŭna zyšoŭ sa świetu stary pracaŭnik na biełaruskaj niwie paeta, Kazimir Kastrawicki, wiadomy pad proźwiščem „Kahaniec“. A śledam za im pamior u Wialejskim pawieci (kala Krajska) małady, ŭsiaho 24 hadoŭ, paeta biełaruski Alfons Pietraškiewič, pisaŭšyj pad pseŭdonimam „F. Kalinka“.

× **Lekcyja.** U niadzielu, 2 čerwienia, Krejshaŭptmann s Kupišek pračytaŭ u sali św. Jurski pr. 9 lekcyju na temu: „Litwa, kraj i ludzi“.

× **Ramiźniki dla ŭsich.** Načalnik upraŭleńnia Litwy apawieščaje, što zahad z 9 maja 1917 h. ab raździeli ramiźnikaŭ u miežach Wilni na dźwie klasy: dla wajennych i cywilnych asob — hublaje swaju siłu.

× **Raśpisańnie pojezdaŭ.** Ad 1 čerwienia ŭstanoŭlen miž Wilniaj i Baranawičami hetki ruch pojezdaŭ:

Pojezd № 205 wychodzić z Wilni ŭ 6 h. 40 m. naranicy i prychodzić u Baranawičy ŭ 1 h. 19 m. dnia.

Pojezd № 204 wychodzić z Baranawič u 4 h. 10 m. dnia i prychodzić u Wilniu ŭ 11 h. 15 m. načy.

× **Temperatura.** Najwyšejšaja i najnižejšaja temperatura za apošnije dni była (pawodłuh Celsija):

	najwyš.	najniž.
31—1	+ 19,5°	+ 8,9°
1—2	+ 9,3°	+ 4,3°
2—3	+ 12,5°	+ 1,4°

Wilenski patryotyzm.

Jość miesty, katoryje ŭzhadowywajuć u dušach swaich žycharoŭ asabliwa silnuju luboŭ da swaich muraŭ. Jak žychar marskoha užbiarežža lubić swajo more, jak harec — swaje hory, tak hetki miestowy žychar lubić swajo miesta. Da hetkich majučych magnesowuju siłu miest naležyć i Wilnia.

Dziela hetaha šmat pryčyn. Hłaŭnym čynam —supolnaja ŭsim ludziom tuha pa rodnym kucie, hdzie s kožnym kamieniem, s kožnym drewam, s kožnaj pachilenaj chataj źwiazany uspaminy pieražych časin. Dalej—tradycija, histaryčnyje ŭspaminy minuŭščyny, katoryje dla mnohich majuć specyalny čar; dalej — kolišni raśćwiet Wilni, jak stalicy byŭšaha Wialikaha Kniaźstwa Litoŭskaha, paśla—nieščaści, katoryje nie raz pieražywała Wilnia, ŭrešci — aryhinalnaja lehienda ab zakładzinach miesta, — ŭsio heta, zdawałosia by, rečy drobnyje, niewažnyje, adnak summa ich maje wializarnaje psychologičnaje značeńnie. Dy, nakaniec, i samy wyhlad miesta — jaho staryje krywyje wułački, hdzie, zdajecca, kožyn kamień, kožnaja cehła šapoče ab słaŭnaj minuŭščynie, jaho cikawaje z artystyčnaha boku žydoŭskaje *getto* — Sklanaja, Žydoŭskaja, Žmudzkaja i inš. wulicy, dy ŭrešci Zamkowaja hara, zielaniejučaja ŭletku ŭ dalinie pamiž muraŭ, bytcym bukiet, i dobra znajomyje kožnamu wilenčuku pieknyje wakolicy dapaŭniajuć summu ŭražeńniaŭ, rezultat katorych hetki, što redka jaki praŭdziwy wilenčuk, adarwany ad rodnahą miesta, nie chwareje na nostalgiju... ·

Dla tych, kaho wyhnali z Wilni wajennyje zdareńni, iznoŭ jość mahčymaść wiarnucca nazad paśla 3-ch hadowaj razłuki z rodnym miestam. Wajna, adbiŭšysia biezwyklučna na ŭsim, adbiłasia i na wyhladzie Wilni. Toje, da čaho naše woka ŭžo prywykło, kidajecca ŭ wočy čeławieku tolki-što pryjechaŭšamu i budzić u dušy sumnyje dumy...

Jak na hruncie wiery abo jakojś idei ludzi złučajucca i adzin dla adnaho —duchowyje swajaki, tak sama luboŭ da Wilni heta jość cement, katory złučaje «patryotaŭ Wilni», nawiazywaje miž imi niewidočnuju, a wyraznuju nić sympatyi. Na moment swarki zacichajuć i sercy ludziej roznych palityčnych pierakonańniaŭ i roznych nacyonalnaściaŭ udarajuć u adzin tacht —u tacht žadańnia dabra i razwićcia rodnaha miesta.

Hetych pa woli ci niawoli biežencaŭ z Wilni wiertajecca nazad usio bolej. Usio čaściej miž spatkaŭšymisia paśla doŭhaj razłuki ludźmi, nia hledziačy na rožnicu pahladoŭ, zaźwinić supolnaja struna. Kali ŭ miacielicu palityčna-nacyonalnych niazhod znojdziecca jaki kolečy hrunt dla adnalkowaha čućcia, zbližeńnia—to ŭžo duša ciešycca.

Ščyra witajem usich waročajučychsia damoŭ patryotaŭ Wilni. Nichaj usie stanuć družna da pracy dziela budučaha rasćwietu rodnaha miesta. Nichaj chacia ŭ tym ich dumki i žadańni buduć adnalkowy, kali ŭ inšym razdzielaje ich — propaść...

F. O.

Wincent.

Nia bluźnij! (ździwiŭšysia): Chto pjany?!... Ja—pjany?!... (Da Ihnata): Bač, čuješ?— ja... pjany?... (iknuŭšy): A kali-b i tak, dyk što? Chto mnie zabaronić? Kali piŭ, dyk za swaje hrošy piŭ!... Nie! (da Ihnata): za twaje hrošy piŭ... Pacałuj mianie, kachanieńki! (całujecca z Ihnatam.)

Michalina.

Nie kažy mnoha, a kali napiŭsia, to idzi lepš spać!... (Da Ihnata): I nie soram wam, panok, tak napaić majho muža!

Wincent.

Ty, Michcia, ničoha nia wiedaješ!... My majem plany!... my...

Ihnat (da Wincentaha).

Css! Nie ciapier!

Michalina (z pahardaj).

A wiedaju ja twaje plany!...

Wincent.

Čamu nie ciapier? Woś ciapier... kali ŭsia siemja razam...

Michalina.

E, nima što hukać pustoje! Siedajcie za stoł! Pan Juziuk! kidajcie ŭžo rabotu i chadziecie jeści, bo abied astyŭ.

(Usie siedajuć nawakoł stała).

Wincent.

Čamu nie ciapier?! Kali ja baćka, ja-Wincent Śližyk abiecaŭsia, dyk možeš być zusim spakojny... Woś ciapier treba skazać ab našaj pastanowie!...

Ihnat (cicha da Wincentaha).

Darahi pan Wincenty, nie ciapier! Nie kažecie ciapier, bo wašaja žonka ŭ kiepskim humory...

Wincent.

Što žonka?! Prysiahała prad aŭtarom pasłušenstwa da śmierci.

Ihnat.

Ja was wielmi prašu...

Wincent (zhadžajučysia).

Nu, kali ŭžo tak prosiš... A ab sukcesie možna?

Ihnat.

Nu, ab hetym...

Wincent.

Pacałuj mianie!... (całuje jaho).

Michalina

(da Wincentaha i Ihnata):

Dyk siedajcie-ž narešci!... Woś smokčucca!...

(Usie siedziać i abiedajuć; abied pryniesła Zośka s kuchni. Paŭza).

Juziuk (da Wincentaha).

Ci pan nie zabyŭsia kupić šnurkoŭ i wosku?

Wincent (pjanym hołasam).

Nia treba wosku!... nia treba šnurkoŭ!...

Juziuk.

Čerawiki ŭžo byli-b skončeny, — nielha pucawać biaz wosku...

Wincent (jak wyš.)

Nia treba wosku! nia treba pucawać!..

Juziuk (dziwicca).

Michalina

(sa złościu hladzić na muža).

Ech!...

(Paŭza).

Michalina.

Woś pan Ihnat zrabiŭ niespadzieŭku! Ja mieła was za inšaha čeławieka!...— I na što ciahać jaho ŭ šynok?... Jon sam dobra znaje darohu i biez was!...

Ihnat.

Heta z radaści paniečka...

Wincent.

Ale!... z radaści!...—

Michalina.

Maŭčy! Dla ciabie zaŭsiody radaść!

Wincent.

Pawinšuj jaho, Michcia, i hardzisia!... Poŭ miljona talaraŭ...

Ihnat

(papraŭlaje Wincentaha). Dolaraŭ...

Wincent.

Usio roŭna! — Bačyš ty, što heta takoje poŭ miljona?!—

Michalina.

E, adčapisia!...

Wincent.

Bačyš, užo nawat u hazetach pisali.

(Dalej budzie).

Z USIAHO KRAJU.

ŁOSAWA. Adzin sielanin wioz siena ŭ Horadniu. Na Skidelskim placy jon u wiečary pakinuŭ kania z wozam i pajšoŭ da miesta. Pryjšoŭšy nazad, jon znajšoŭ swoj woz, ale ŭžo biez kania. Adnak, palicyi jašče ŭ tuju-ž noč udałosia znajści kania i złandzieja.

SIDRA. U dwary Pudnaŭcy ŭ načy ŭłamalisia złandziei ŭ stajniu sielanina Kanstantyna Puciłoŭskaha i ŭkrali kabyłu. Prymiety jaje: try hady, ryžaja s klajmom sakolskaje kamendantury.

DRUSKIENIKI. Rabotnik Daminik Stankuć u swarcy krepka paraniŭ Kazimira Pankuna. Nažaŭnik areštowan.

WASILIŠKI. 16 maja a poŭdni pierestaŭ istnawać Wasiliški pawiet. Časć jaho dałučena da Planckaha pawietu, a druhaja — da sielskaha pawietu Horadni.

Da sielskaha pawietu Horadni naležać ciapier, pamiž inšym, takže Skidel i Waziory. Kudy budzie prypisana Kabiła, jašče nie pastanoŭleno.

WIALIKAJA ALŠANKA, Horadn. paw. 12 maja ŭ načy ŭ časi pažaru zhareli tut niekalki chat i budynkaŭ, dy mnoha skaciny. Zdajecca, što tut byŭ padpał.

HAŁOUNIČY. 15 maja wioska heta blizka ŭsia wyhareła. Nia hledziačy na ŭsie staranni pažarnickaj družyny, pažar trywaŭ uwieś dzień. Zhareli 57 damoŭ i 18 puń.

KROPOLANY. U načy z 24 na 25 maja ŭ čatyroch haspadaroŭ ukrali 5 kaniej.

DZWINSK. 15 maja addadzien da ahulnaha ŭžytku nowy most, udaŭžki 330 metraŭ, pabudawany na płytoch.

KOUNA. 2.VI. „Balt.-Lit. Mittejlungen" nakazywajuć:

Hłaŭnakamandujučyj na Uschodzi daŭ biskupu Žmudzkamu, Karewiču, 10,000 marak na adbudowu katalickaha kaściołu ŭ Čyrwonym Dwary, pad Koŭnaj, uzarwanym pa zahadu rasiejskaha kamendanta krepaści.

WŁADYSŁAWAU. Haspadar Šamajtis pryjšoŭ u palicyju i zajawiŭ, što ŭ jaho ŭkrali dwoje kaniej. Palicyja dajšła, što jon pradaŭ swaich kaniej za hranicu — u Prusy i, kab ukryć niepazwolenuju pradažu, udaŭ kražu. Jaho zasudzili na 3 miesiacy ŭ wastroh i 100 rub. štrafu. Apryč taho, ŭ jaho skonfiskowany ŭziatyje za kaniej hrošy.

SUWAŁKI. U dzień Božaha Cieła chryścijanskaje tawarystwa pomačy biednym arhanizawało ŭ miastowym parku „dzień kwietki".

ŚWIENCIANY. 30 maje tut załoženo litoŭskaje spažywieckaje tawarystwa. Tut-že jość litoŭskaja narodnaja knižnia i litoŭski chor.

Ukraina.

KIJEU. Na apošnim zasiedańni mirnaj konferencii Rakowskij zajawiŭ:

„Ukraina nie maje jašče poŭnych jurydyčnych prawoŭ i nie pryznana, jak takaja, sawieckaj respublikaj. Sawiecki ŭrad —heta zakonny naślednik byŭšaje Rasiejskaje dzierżawy, dy tolki sa zhodaj jaho paadzinokije časci byŭšaje Rasiei mohuć wystupać, jak nasicieli mižnarodnaha prawa. Sawiecki ŭrad, adnak, pryznaje prawa Ukrainy na samaaznačeńnie".

Uciokšyj z wialikimi hrašyma b. minister sielskaje haspadarki areštowan na dačy pry Winičescy i pierawiezien u Kijeŭ.

WIESTKI Z RASIEI.

MASKWA. Hienerał Brusiłow, ranieny kuskom hranaty ŭ časie rewolucyi ŭ Maskwie, utraciŭ adnu nahu. Bajacca, što jon pamre. Žywie jon tak biedna, što prychodzicca źwiertacca ab dabračynnuju pomač.

BAZEL. U Bern pryjechała ŭ rasiejskaje pasolstwa suwiedzkaja misija i zažadała addačy joj pałacu pasolstwa. Stary pasoł, Onon, admowiŭsia addać pałac. Palicyja prymusiła sawieckich delehataŭ pakinuć pasolski pałac.

Z usiaho świetu.

BERLIN. Hišpanski pasoł nakazywaje, što čutki ab pašyrenaj bytcym ŭ Hišpanii epidemii lišna pawialičeny. Sprawa ŭ tym, što tut wielmi pašyryłasia trasca, jakaja trywaje try dni i paśla sama saboj prachodzić. Nichto ad jaje nie pamior.

HELSINGFORS. Hienenał Manner hejm wyjšaŭ u adstaŭku s pensijej 30000 marak.

TELEHRAMY.

Niamieckije apawieščeńni.

1.VI. Zachodni teatr.

Front Ruprechta Bawarskaha: Šmat dzie na fronci žywiejšy ahoń artyleryi. Miescowyje nastupleńni worahaŭ na poŭdni ad Ipru adkinieny.

Front niamieckaha Naślednika: Na poŭdni ad Uazy, na pałudziennym zachodzi ad Šoni, worahi wykinieny s silnych pazycij pry Kit i na poŭdni ad Bierankur. Na paŭnočnym bierazi En u nieŭstannych bitwach, my dajšli da Nuwjon-Font-Nua. Nowa padwjezienyje čyhunkami i samachodami francuskije dywizii wiali wielmi silnyje kontrataki proci našych wojsk, pierajšoŭšych cieraz darohu Suassonn-Marten. U wiečary krywawyje bitwy zakončylisia ŭdačna dla nas. My hnalisia za worahami da wiaršyn na ŭschodzi ad Šaden, Walerze, Blanze. Naabapał rečki Urk my pierajšli, cieraz darohu Suasson — Šato-Tjery i łamajučy ŭsio uzmacowywajučyjsia adpor worahaŭ, dajšli da wiaršyn Nejji i na poŭnač ad Šato-Tjery. Miž Šato-Tjery i Dorman my stajom na Marnie. Ad Marny da Rejmsu my wiadziom bataliju na linii Wernej — Lize — Sarrej — Šampanji. Učora ŭ bitwach my iznoŭ uziali niekalki tysiač pałonnych i bahatuju dabyču.

Za apošnije dwa dni my žbili 36 warožych samalotaŭ.

2.VI. Zachodni teatr.

Šmat dzie na fronci artyleryjskije bitwy. Anhlickije nastupleńni na poŭdni ad Lis i na poŭnačy ad Alber adbity wielmi krywawa.

Front niamieckaha Naślednika: Na pałudziennym uschodzi ad Nuajon my, nia hledziačy na ćwiordy adpor adkinuli worahaŭ da lesu Karl-Pon i Montań. My zdabyli wiaršyny na ŭschodzi ad Mulen-su-Tuwan i krepka ŭmacawanyje dracianymi zahadziami warožyje pazycii na zachodzi ad Muwron. Naabapał Urk my adkinuli worahaŭ za adrezak Sawjer i zdabyli wiaršyny Passi i Kud-Šanp. Na Marnie—nijakich pieramien. Časć Šato-Tjery, na poŭnačy ad raki, ačyščena worahami. Na poŭnačy ar Wernej i naabapał Awr silnyje kontrataki francuzaŭ adbity s krywawymi stratami. Na ŭschodzi ad Rejmsu my ŭwarwalisia ŭ francuskije akopy pry S. Leonar i ŭziali ŭ pałon harnizon fortu Bompel. Pry Fer an-Tarnua my ŭziali wializarnyje zapasy francuska amerykanskich artyleryjskich snaradaŭ—bolš za paŭmiljona, nialičenyje zapasy sapiornych i telefonnych pryład i bolš za tysiaču wazoŭ.

Kala wajny.

BERN. 31.V. Učora na zasiedańni francuskaha parlamentu Rafen-Dužan zažadaŭ wyjaśnieńniaŭ ab trahičnych zdareńniach na fronci. Minister finansaŭ, Kloc, zajawiŭ, što Klemanso ŭ aŭtorak dašć adkaz. Šmat chto z deputataŭ damahajecca adkazu ŭraz-že. Adnak, ich damahańni adkinien pierewahaj 343 hałasoŭ proci 174.

Klemanso pryniaŭ deputacyju socyalistaŭ i zajawiŭ, što jon nia hodzicca s tym, kab išła hutarka ab wajennych operacyjach i ŭ aŭtorak dašć parlamentu žadanyje wyjaśnieńni.

„Petit Journal" nakazywaje, što 29 maja Klemanso čuć — što nie papaŭ u pałon. Ledź paśpieŭ jon pakinuć adno miesca na fronci, jak tudy padyjšła niamieckaja konnica. Byŭšyj tam francuski hienerał akazaŭsia akružanym razam sa swaimi i pahib u bitwie.

Francuskije hazety wostra suddziać francuskuju hłaŭnuju kamandu. Tłumačeńnie hłaŭnaje kamandy, što nastupleńnie było zrobleno nieŭspadzieŭki, nie wydzieržywaje krytyki. Kožyn, chto choć krychu znajomy z wajennymi sprawami, wiedaje, što ŭkryć hetkaje wializarnaje nastupleńnie niema mahčymaści. Herwe piše ŭ «Victoire": „My prymušeny doraha płacić za zdradu bolšewikoŭ».

«Corr. d. Sera" nakazywaje z anhlickaha frontu: «Pałažeńnie—strašennaje». «Popolo d'Italia" kaže ab strašennnym pierapudzie italjanskaha narodu, katory s pryčyny prypadkaŭ na zachodnim fronci ledźwie može dychać.

SOFIJA (W.T.B.). 31.V. Na adrezku na poŭdni ad miesta Huma da Wardaru paśla akuratnaje artyleryjskaje padhatoŭki, trywaŭšaj niekalki dzion, niekalki hreckich dywizij s padmohaj adnej anhlickaj i adnej francuskaj ŭ načy i ŭ tumanie atakawali našy pazycyi. Hłaŭnaje nastupleńnie było wiedzieno na poŭdni ad Huma, dzie na paadzinokich adrezkach woraham udałosia ŭwarwacca ŭ našy akopy. Uwieś dzień bitwa trywała z niaźmiennaj siłaj.

Boŭharskaja Hłaŭnaja Kamanda.

WAŠYNGTON. Admirał Sims apawieščaje, što amerykanskaje sudno „Prezydent Linkoln", 18.168 tonn, zatopleno torpedaju ŭ časie pawarotu ŭ Ameryku. Padrobnaściej nima.

BERLIN (W.T.B.). 31.V. Nowyje ŭdačy padwodnych łodak u Siarodziemnym mory: 5 parachodaŭ i 9 parušnikaŭ jomkaściu razam 20.000 tonn. Miž zatoplenymi parachodami adzin byŭ z wojskam.

BERLIN(W.T.B.). 2.VI. U Siarodziemnym mory našy padwodnyje łodki iznoŭ zatapili 26.000 tonn.

ABWIESTKI.

Drukowana u drukarni M. Kuchty. Wydawiectwo «Homan». Redaktar Jazep Sałamiej.